

V Bruseli 14. novembra 2025
(OR. en)

15434/25

FREMP 336
JAI 1688
AG 183
POLGEN 203
DISINFO 102
HYBRID 148
AUDIO 113
EDUC 447
JEUN 237
CULT 129
COMPET 1162

SPRIEVODNÁ POZNÁMKA

Od: Martine DEPREZOVÁ, riaditeľka, v zastúpení generálnej tajomníčky Európskej komisie

Dátum doručenia: 12. novembra 2025

Komu: Thérèse BLANCHETOVÁ, generálna tajomníčka Rady Európskej únie

---

Č. dok. Kom.: COM(2025) 790 final

Predmet: OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV
Stratégia EÚ pre občiansku spoločnosť

Delegáciám v prílohe zasielame dokument COM(2025) 790 final.

Príloha: COM(2025) 790 final

V Bruseli 12. 11. 2025
COM(2025) 790 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Stratégia EÚ pre občiansku spoločnosť

1. ÚVOD

Otvorený občiansky priestor s dynamickou občianskou spoločnosťou je základom našej demokracie. Občianska spoločnosť zohráva kľúčovú úlohu tým, že prispieva k tvorbe politík, spolupracuje s vládami pri vykonávaní verejných politík, poskytuje sociálnu a komunitnú podporu a služby, zvyšuje informovanosť o dôležitých spoločenských problémoch a zastupuje rôzne skupiny v situáciách zraniteľnosti. Prínos občianskej spoločnosti má zásadný význam pre podporu zapojenia a demokratickej účasti občanov, ako aj pre inkluzívnu verejnú diskusiu, a to aj vďaka aktívnemu zapájaniu mladých ľudí. Občianska spoločnosť takisto zohráva dôležitú úlohu pri demokratickom systéme brzd a protiváh, pomáha monitorovať politiky a rozhodovanie a podporuje transparentnosť a zodpovednosť.

Občianska spoločnosť pôsobiaca na miestnej, regionálnej, vnútroštátnej a medzinárodnej úrovni – v rámci EÚ aj mimo nej – **pomáha presadzovať a chrániť hodnoty zakotvené v článku 2 Zmluvy o Európskej únii a v Charte základných práv Európskej únie** (ďalej len „charta“). Uznávajúc jej dôležitú úlohu sa v zakladajúcich zmluvách Európskej únie stanovuje, že inštitúcie EÚ by mali spolupracovať s občianskou spoločnosťou prostredníctvom otvoreného, transparentného a pravidelného dialógu a vykonávať svoju činnosť čo najotvorenejšie s cieľom zabezpečiť inkluzívnu a aktívnu účasť občianskej spoločnosti¹.

Spolupráca s občianskou spoločnosťou je základným pilierom tvorby politík EÚ. Rôzne nástroje a postupy na úrovni EÚ umožňujú občianskej spoločnosti prezentovať svoje názory a zapájať sa do navrhovania, vykonávania, monitorovania a hodnotenia právnych predpisov a politiky EÚ, pričom Komisia nadviazala štruktúrovaný dialóg s občianskou spoločnosťou v mnohých oblastiach politiky. Organizácie občianskej spoločnosti okrem toho poskytujú poradenstvo a odborné znalosti účasťou na činnosti expertných skupín Komisie a iných príslušných fór. Kľúčovú úlohu pri presadzovaní hlasu organizovanej občianskej spoločnosti na európskej úrovni zohráva aj **Európsky hospodársky a sociálny výbor**.

Na to, aby bola táto **spolupráca účinná**, EÚ čoraz viac uznáva, že občianska spoločnosť potrebuje **priaznivé, bezpečné a podporné prostredie** v celej EÚ². To zahŕňa **primeranú ochranu** organizácií občianskej spoločnosti a obhajcov ľudských práv, ktorí čelia všeobecne znižujúcemu sa občianskemu priestoru a sú vystavení hrozbám a útokom v súvislosti so svojou činnosťou³. Pre prosperujúcu občiansku spoločnosť a zabezpečenie nezávislého fungovania organizácií občianskej spoločnosti je takisto nevyhnutná udržateľná a transparentná **finančná podpora**.

Na základe existujúcich rámcov a záväzku uvedeného v [politických usmerneniach na roky 2024 – 2029](#), ktorým je zintenzívnenie spolupráce s organizáciami občianskej spoločnosti a zabezpečenie ich podpory a ochrany v ich každodennej činnosti, sa v stratégii EÚ pre občiansku spoločnosť stanovuje súbor konkrétnych opatrení na úrovni EÚ aj na

¹ Článok 11 Zmluvy o Európskej únii; článok 15 (ods. 1) Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

² Pozri [stratégiu charty z roku 2020](#) a [správu o charte z roku 2022](#), [správu Európskeho parlamentu z roku 2022 o znižujúcom sa priestore pre občiansku spoločnosť v Európe](#); [závery Rady o uplatňovaní Charty základných práv EÚ](#).

³ Články 11 a 12 charty.

vnútroštátnej úrovni vrátane tých, ktoré sa týkajú vonkajšej činnosti EÚ. Tieto opatrenia sú usporiadané podľa troch kľúčových cieľov:

- **posilniť účinnú a zmysluplnú spoluprácu s občianskou spoločnosťou ako partnerom v oblasti správy vecí verejných,**
- **zabezpečiť otvorený, bezpečný a priaznivý občiansky priestor poskytovaním podpory a ochrany organizáciám občianskej spoločnosti,**
- **podporovať organizácie občianskej spoločnosti primeraným, udržateľným a transparentným financovaním.**

Komisia zriadi **platformu občianskej spoločnosti**, ktorá bude slúžiť ako pravidelný štruktúrovaný rámec pre jej spoluprácu s organizáciami občianskej spoločnosti v oblastiach relevantných pre presadzovanie hodnôt EÚ, najmä s tými, ktoré sa zameriavajú na podporu demokracie, právneho štátu, rovnosti a základných práv, a to v súlade s politickými usmerneniami.

V stratégii sa takisto stanovuje spoločný rámec, ktorý bude usmerňovať a posilňovať spoluprácu Komisie s organizáciami občianskej spoločnosti. V stratégii sa uznáva, že každá oblasť politiky môže mať svoje špecifické požiadavky a odlišné mechanizmy angažovanosti, a preto sa nevyvíja úsilie o ich štandardizáciu. Namiesto toho sa v nej stanovuje **súbor usmerňujúcich zásad**, ktoré majú slúžiť ako spoločný rámec špecializovaných dialógov s občianskou spoločnosťou vo všetkých oblastiach politiky a zameriavajú sa na kľúčové parametre dialógu, ako sú partnerstvo, transparentnosť, zastúpenie a zodpovednosť. Pri stanovovaní týchto zásad stratégia plne zohľadňuje a dopĺňa už existujúce inštitucionálne mechanizmy, najmä prostredníctvom Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru.

Cieľom stratégie je v úzkej spolupráci s členskými štátmi a krajinami zapojenými do procesu rozširovania posilniť opatrenia na úrovni EÚ aj na vnútroštátnej úrovni⁴ na podporu a udržanie prosperujúceho občianskeho priestoru. Jej ďalším cieľom je podporiť **väčšiu súdržnosť medzi vnútornými a vonkajšími činnosťami EÚ** v tejto oblasti. Na dosiahnutie týchto cieľov je nevyhnutná spolupráca medzi inštitúciami a orgánmi EÚ vrátane Európskej služby pre vonkajšiu činnosť (ESVČ), Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru (EHSV), Agentúry EÚ pre základné práva (FRA) a s členskými štátmi. Súdržným prístupom a intenzívnou spolupracou sa podporí zmysel pre spoločnú zodpovednosť, čo následne prispeje k posilneniu demokratickej účasti, odolnosti a dôvery verejnosti v celej spoločnosti. Táto stratégia dopĺňa opatrenia stanovené v **európskom štíte na obranu demokracie**.

Pri príprave stratégie Komisia zhromaždila podnety z rozsiahlych konzultácií so širokou škálou zainteresovaných strán⁵. Stratégia sa opiera aj o [stanovisko Európskeho](#)

---

⁴ Kandidátske krajiny a potenciálni kandidáti na prístupenie k EÚ sa začlenia do príslušných opatrení a do stratégie budú zapojené podobne ako členské štáty. V stratégii sa občiansky priestor v členských štátoch a krajinách zapojených do procesu rozširovania považuje za kontinuálny spoločný priestor.

⁵ Tieto konzultácie zahŕňali prieskum v rámci verejnej konzultácie; prieskum Eurobarometra a cieleň konzultačné stretnutia s organizáciami občianskej spoločnosti, darcami, medzinárodnými organizáciami a vnútroštátnymi inštitúciami pre ľudské práva. Komisia viedla v rámci kontroly vplyvu politik na mládež konzultácie s mládežníckou organizáciou občianskej spoločnosti.

[hospodárskeho a sociálneho výboru](#), príspevky členských štátov a komunikáciu s agentúrou FRA, Európskym parlamentom a Európskym výborom regiónov.

2. OBČIANSKA SPOLOČNOSŤ AKO PARTNER V OBLASTI SPRÁVY VECÍ VEREJNÝCH: POSILNENIE ÚČINNEJ A ZMYSLUPLNEJ ANGAŽOVANOSTI

Občianska spoločnosť prispieva k **účinnnejšej, inkluzívnejšej a reprezentatívnejšej tvorbe politík na úrovni EÚ, vnútroštátnej a miestnej úrovni**. Zabezpečenie toho, aby sa organizácie občianskej spoločnosti mohli zmysluplne zúčastňovať na verejnom živote a prispievať svojimi názormi prostredníctvom transparentných procesov, je dôležitým prvkom spoľahlivého a inkluzívneho procesu tvorby politík.

Na účely stratégie sa **organizácie občianskej spoločnosti** vo všeobecnosti chápu ako všetky **neštátne, neziskové, nezávislé, nestranné a nenásilné organizácie**, prostredníctvom ktorých ľudia realizujú a obhajujú spoločné ciele a ideály⁶. Ide o samosprávne subjekty, nezávislé od vládnych alebo od obchodných záujmov, ktoré môžu predstavovať neformálne, poloformálne a formálne skupiny, a môžu byť založené na členstve, konkrétnom celi alebo poskytovaní služieb⁷. Môžu pôsobiť na miestnej, regionálnej, vnútroštátnej a medzinárodnej úrovni a byť vedené dobrovoľníkmi a/alebo platenými zamestnancami.

Obhajcovia ľudských práv sa vo všeobecnosti chápu ako jednotlivci, skupiny a orgány spoločnosti, ktoré podporujú a chránia všeobecne uznávané ľudské práva a základné slobody vrátane práv detí⁸.

Stratégia sa zameriava na organizácie občianskej spoločnosti a obhajcov ľudských práv. Stratégia sa nevzťahuje na spoluprácu so sociálnymi partnermi (napr. zástupcami zamestnávateľov a pracovníkov) z dôvodu ich osobitného postavenia podľa práva EÚ, ako sa uznáva v článku 154 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

V súlade s hodnotami EÚ **stratégia zahŕňa zodpovedné, nezávislé a transparentné organizácie občianskej spoločnosti**, ktoré sa riadia záväzkom EÚ rešpektovať ľudskú dôstojnosť, slobodu, demokraciu, rovnosť, právny štát a základné práva a fungujú v súlade s týmto záväzkom.

Európania si jednoznačne uvedomujú prínos organizácií občianskej spoločnosti, keďže v [prieskume Eurobarometra z roku 2023](#) sa 87 % respondentov domnievalo, že tieto organizácie zohrávajú dôležitú úlohu pri podpore a ochrane demokracie a iných hodnôt EÚ, ako je dodržiavanie základných práv, a to aj z hľadiska podpory dobre informovanej a pluralitnej demokratickej diskusie. 42 % respondentov v [prieskume Eurobarometra](#)

⁶ Pozri [odporúčanie Komisie \(EÚ\) 2023/2836](#) týkajúce sa podpory angažovanosti a účinnej účasti občanov a organizácií občianskej spoločnosti na procesoch tvorby verejných politík; [usmernenia o podpore občianskej spoločnosti zo strany EÚ v regióne rozširovania na roky 2021 – 2027](#) a oznámenie Komisie s názvom [Korene demokracie a trvalo udržateľného rozvoja: spolupráca Európy s občianskou spoločnosťou v oblasti vonkajších vzťahov](#). Pojem „organizácie občianskej spoločnosti“ použitý v tejto stratégii nie je právne záväzným vymedzením a podľa práva EÚ sa na organizácie uvedené v tomto oznámení môžu uplatňovať osobitné požiadavky, napríklad podľa [nariadenia EÚ o rozpočtových pravidlách](#).

⁷ Medzi príklady patria komunitné organizácie, náboženské organizácie, mimovládne organizácie, charitatívne organizácie, nadácie, mládežnícke a sociálne hnutia a družstvá.

⁸ V stratégii sa pojem „organizácie občianskej spoločnosti“ vzťahuje tak na organizácie občianskej spoločnosti, ako aj na obhajcov ľudských práv, nezahŕňa však jednotlivcov alebo skupiny, ktoré páchajú alebo šíria násilie. Pozri body 2 a 3 [usmernení EÚ o ochrancoch ľudských práv](#) a odôvodnenie 11 [smernice EÚ proti strategickým žalobám proti verejnej účasti](#).

[z roku 2025](#) považovalo za najvýznamnejšiu oblasť práce občianskej spoločnosti odhaľovanie korupcie, po ktorej nasledovala ochrana práv jednotlivcov (41 %), poskytovanie služieb (39 %) a monitorovanie opatrení vlády (28 %).

2.1. Posilnenie angažovanosti a dialógu s občianskou spoločnosťou

Organizácie občianskej spoločnosti zohrávajú dôležitú úlohu pri poskytovaní poradenstva, podpory a odborných znalostí **pri príprave a vykonávaní právnych predpisov a politik EÚ** v širokej škále odvetví, ako je poľnohospodárstvo, politika súdržnosti, kultúra, sociálna politika, vzdelávanie a mládež, spravodlivosť a vnútorné veci, ochrana spotrebiteľa, politika hospodárskej súťaže, mediálna a digitálna politika, migrácia a azyl, výskum a inovácie, klíma a životné prostredie, mobilita, obchod a udržateľný rozvoj, humanitárna pomoc a medzinárodná spolupráca a politika rozširovania. V širšom zmysle pomáhajú presadzovať a chrániť práva zakotvené v charte⁹, predchádzať diskriminácii a bojovať proti nej, podporovať aktívne občianstvo a podnecovať mladých ľudí na účasť v demokratických procesoch. Prispievajú aj k podpore pripravenosti a odolnosti spoločnosti¹⁰. Sú dôležitými partnermi pri monitorovaní vykonávania a pokroku prístupových reforiem a rokovaní v kontexte rozširovania.

Na úrovni EÚ **existujú rôzne mechanizmy zapojenia**, ktoré organizáciám občianskej spoločnosti umožňujú prispievať počas celého cyklu tvorby politik vo všetkých oblastiach, od počiatočných fáz prípravy iniciatív až po vykonávanie. Napríklad portál Vyjadrite svoj názor slúži ako vstupný bod pre všetky príspevky k legislatívnym návrhom, hodnoteniam, ku kontrolám vhodnosti a komunikácii prostredníctvom verejných konzultácií.

Komisia na spoluprácu s organizáciami občianskej spoločnosti využíva širokú škálu prostriedkov na **konzultácie**. Okrem [nástrojov lepšej právnej regulácie](#) to zahŕňa formálne štruktúry dialógu, ako sú **dialógy o vykonávaní**, **dialógy o politike v oblasti mládeže**, **poradné výbory**, ako aj **expertné skupiny** a iné flexibilné mechanizmy (napr. ad hoc cieľové skupiny pre konkrétne otázky alebo dialógy a diskusie s využitím platforiem a sietí zainteresovaných strán). [Sieť miestnych zastupiteľov EÚ](#), ktorú spoločne riadia Komisia a Výbor regiónov, a [centrá Europe Direct](#) môžu na vnútroštátnej úrovni pomôcť nadviazať kontakty s občianskou spoločnosťou v teréne a spolupracovať s ňou. Komisia a delegácie EÚ takisto pravidelne spolupracujú s organizáciami občianskej spoločnosti v krajinách zapojených do procesu rozširovania a v tretích krajinách.

V rôznych oblastiach politiky sa vedú **špecializované dialógy s občianskou spoločnosťou**. Napríklad v rámci procesu [európskeho semestra](#) sa uskutočňuje štruktúrovaný dialóg s občianskou spoločnosťou v oblasti politiky zamestnanosti a sociálnej politiky a pri vykonávaní [Európskeho piliera sociálnych práv](#) sú organizácie občianskej spoločnosti kľúčovými partnermi. Dialógy s občianskou spoločnosťou sa v niektorých prípadoch týkajú aj zainteresovaných strán v konkrétnych odvetviach. Ide napríklad o organizácie zastupujúce vidiecke komunity vo [vidieckom pakte](#) v zmysle Vízie pre poľnohospodárstvo a potravinárstvo, alebo dialóg s náboženskými alebo nekonfesionálnymi skupinami zriadenými podľa článku 17 Zmluvy o fungovaní Európskej únie. [Európska platforma pre oblasť zdravotného postihnutia](#) podporuje spoluprácu s členskými štátmi a občianskou spoločnosťou pri vykonávaní [Stratégie v oblasti práv osôb so zdravotným postihnutím](#) a [platforma EÚ pre participáciu detí](#)

⁹ Pozri napríklad [Výročnú správu o uplatňovaní Charty základných práv EÚ v roku 2022](#).

¹⁰ [Spoločné oznámenie](#) o Európskej stratégii únie pripravenosti.

presadzuje právo detí byť vypočuté v rozhodovacom procese a podporuje občiansku spoločnosť pri posilňovaní angažovanosti detí¹¹.

Od roku 2026 začne svoju činnosť Platforma občianskej spoločnosti, ktorá posilní **dialóg o hodnotách EÚ**. Poskytne **pravidelný a štruktúrovaný rámec** pre dialóg o ochrane a podpore hodnôt EÚ, zefektívnení a posilnení angažovanosti v oblasti základných práv, demokracie, rovnosti a právneho štátu a ponúkne priestor na riešenie výziev, ktorým čelia organizácie občianskej spoločnosti pôsobiace v týchto oblastiach¹². Platforma uľahčí výmenu informácií o cieľoch stratégie zvýšiť angažovanosť, podporu a ochranu, umožní včasné a zmysluplné prispievanie k príprave politik a podporiť výmenu informácií o financovaní.

S cieľom zvýšiť viditeľnosť a dostupnosť informácií a uľahčiť zapojenie organizácií občianskej spoločnosti Komisia zriadi webové sídlo platformy občianskej spoločnosti, na ktorom bude uverejňovať informácie a zdroje k činnosti platformy, ako aj informácie o dialógoch Komisie s občianskou spoločnosťou v iných oblastiach politiky. Organizáciám to umožní ľahko nájsť informácie, dátumy, podmienky účasti a možnosti vyjadriť záujem o účasť v rôznych dialógoch.

V rámci platformy bude Komisia spolu s EHSV organizovať **výročný samit** s cieľom rozvíjať synergie medzi prebiehajúcimi dialógmi a diskutovať o strategických prioritách.

Platforma bude mať pružnú a prispôsobiteľnú štruktúru navrhnutú tak, aby reagovala na meniace sa potreby a priority. Pri vytváraní platformy bude Komisia vychádzať z najlepších doterajších postupov v rámci Komisie, ako aj z odborných znalostí príslušných zainteresovaných strán, najmä EHSV a [platformy pre základné práva](#) v rámci agentúry FRA. Časom sa platforma môže rozšíriť aj na iné oblasti politiky.

2.2. Hlavné zásady účinného a zmysluplného dialógu s občianskou spoločnosťou

Konzultácie so zainteresovanými stranami poukázali na to, že hoci existuje mnoho dôležitých štruktúr na zapojenie, je potrebné usilovať sa, aby boli vzájomne **konzistentnejšie**. V stratégii sa uznáva, že na to, aby bol dialóg účinný a zmysluplný, bude sa vždy musieť prispôbiť konkrétnym cieľom a potrebám jednotlivých odvetví, a preto sa v nej navrhuje **10 hlavných zásad pre dialóg medzi Komisiou a občianskou spoločnosťou**¹³.

Tieto smerodajné zásady majú slúžiť ako spoločný rámec na vykonávanie osobitných mechanizmov dialógu s organizáciami občianskej spoločnosti vo všetkých oblastiach politiky a vzťahujú sa tak na Komisiu, ako aj na organizácie občianskej spoločnosti. Je dôležité, aby samotné organizácie občianskej spoločnosti zabezpečili, že ich vlastné

---

¹¹Medzi ďalšie príklady patrí [Nový európsky Bauhaus](#); Poradný výbor pre rovnosť príležitostí pre ženy a mužov; [skupina zainteresovaných strán EÚ pre mládež](#); [platforma občianskej spoločnosti EÚ proti obchodovaniu s ľuďmi](#); [expertná skupina pre názory migrantov v oblasti migrácie, azylu a integrácie](#); [Fórum občianskej spoločnosti pre oblasť drog](#); [Fórum EÚ – MVO o ľudských právach](#); [dialóg s občianskou spoločnosťou o obchode](#); [Fórum občianskej spoločnosti proti rasizmu](#); [Platforma EÚ na ochranu práv obetí](#); [Európska platforma pre začleňovanie Rómov](#); [Poradná skupina pre spotrebiteľskú politiku](#).

¹²Pozri najnovšie údaje, napríklad [Agentúra pre základné práva, Protecting civil society \(Ochrana občianskej spoločnosti\) – aktualizácia z roku 2023](#); [Konzultácie agentúry FRA o občianskom priestore 2024 – kľúčové zistenia](#); [Vecné zhrnutie konzultácie o Stratégii EÚ na podporu občianskej spoločnosti \(vecné zhrnutie\)](#).

¹³Týmto zásadami by sa mali riadiť mechanizmy dialógu s organizáciami občianskej spoločnosti, pričom by sa malo uznať, že existuje mnoho ďalších foriem zapojenia, napríklad európske iniciatívy občanov, verejné konzultácie, otvorené inovácie, občianska veda alebo reprezentatívne poradné procesy.

postupy a štruktúry budú **transparentné, zodpovedné a v súlade s hodnotami EÚ**, aby sa do takéhoto dialógu zapájali zodpovedne, a na základe spoločných noriem rešpektujúc úlohy inštitúcií EÚ a usmernenia na získanie finančných prostriedkov¹⁴. Tieto zásady sa formovali z príspevkov v rôznych konzultáciách, z politických dokumentov a odporúčaní EÚ, z najlepších doterajších postupov v EÚ a z noriem a postupov vyvinutých na medzinárodnej úrovni¹⁵.

10 hlavných zásad pre dialóg s občianskou spoločnosťou

- 1. Partnerstvo**: V rámci spolupráce by sa mal podporovať proaktívny prínos občianskej spoločnosti ako partnera pri formovaní dialógu, stanovovaní priorít a programov, vymedzovaní cieľov alebo hodnotení výsledkov.
- 2. Komplexnosť**: Dialóg by mal podporovať zapojenie občianskej spoločnosti v rôznych fázach tvorby politík.
- 3. Predvídateľnosť a pravidelnosť**: Dialóg by mal byť súčasťou predvídateľného a pravidelného procesu a mal by poskytovať primerané časové rámce na prispievanie.
- 4. Transparentnosť**: Mala by sa zabezpečiť jasná komunikácia o postupoch, cieľoch, harmonogramoch a kritériách účasti, ako aj včasný a primeraný prístup k príslušným dokumentom v súlade s uplatniteľnými právnymi požiadavkami.
- 5. Zastúpenie**: Výber účastníkov by mal byť založený na nezávislosti, legitimite, reprezentatívnosti a odbornosti organizácií, ako aj na rešpektovaní hodnôt EÚ týmito organizáciami.
- 6. Inkluzívnosť**: Dialóg by mal podporovať zapojenie dostatočne širokého spektra organizácií, v ktorom sa odráža odvetvová a geografická vyváženosť, pričom by sa mali náležite zohľadniť organizácie zastupujúce skupiny, ktoré sú nedostatočne zastúpené, marginalizované alebo v situáciách zraniteľnosti.
- 7. Prístupnosť**: Dialógy, či už online alebo offline, by sa mali organizovať a realizovať s použitím vhodných technologických nástrojov s cieľom odstrániť prekážky prístupnosti a umožniť plnú a rovnocennú účasť.

¹⁴ Pozri uverejnené [usmernenie](#) Komisie.

¹⁵ [Vecné zhrnutie](#); odporúčanie Komisie (EÚ) 2023/2836; stanovisko EHSV SOC/840-EESC-2025; [dokument generálneho tajomníka Rady Európy](#) Plán spolupráce Rady Európy s občianskou spoločnosťou na roky 2024 – 2027, SG/Inf(2023)28; Konferencia medzinárodných mimovládnych organizácií, [Code of good practice for Civil Participation in the Decision-Making Process](#) (Kódex osvedčených postupov pre účasť občianskej spoločnosti na rozhodovacích procesoch); [Štandardy participácie a spolupráce Partnerstva pre otvorené vládnutie](#); [pracovný dokument OECD o verejnej správe č. 81](#).

8. Zodpovednosť: Vzájomnú zodpovednosť a dôveru by mala podporiť spätná väzba o tom, ako dialóg prispieva k napredovaniu politik.

9. Získavanie zdrojov: Kde je to vhodné, mala by byť poskytnutá finančná alebo logistická podpora na umožnenie účasti, pričom by sa mali zohľadniť potreby miestnych a komunitných organizácií, aby neboli vylúčené kvôli obmedzeným prostriedkom.

10. Bezpečnosť: Mali by sa zaviesť záruky, že organizácie sa budú môcť bezpečne zúčastňovať na dialógu, a to aj prostredníctvom vhodných opatrení na ochranu osobných údajov a dôvernosti.

V týchto zásadách sa odrážajú kľúčové parametre občianskej angažovanosti stanovené v [odporúčaní Komisie \(EÚ\) 2023/2836](#), v ktorom sa členské štáty takisto vyzývajú, aby vytvorili viac príležitostí pre občanov a organizácie občianskej spoločnosti na účinnú účasť v procesoch tvorby verejných politik na miestnej, regionálnej a celoštátnej úrovni. V reakcii na toto odporúčanie viaceré členské štáty prijali opatrenia na zabezpečenie jeho vykonávania, medzi ktoré okrem iného patrí vytvorenie nových inštitucionálnych rámcov a platforiem pre dialóg s občianskou spoločnosťou, príprava usmernení ku konzultáciám počas rozhodovacieho procesu, pravidelné zapájanie občianskej spoločnosti do všetkých oblastí politik a systematickejšie zabezpečovanie účasti občianskej spoločnosti na konzultačných procesoch¹⁶.

Dosiahol sa významný pokrok, avšak organizácie občianskej spoločnosti stále vykazujú určité nedostatky a takmer dva roky po prijatí tohto odporúčania je potrebné **zbierať ďalšie údaje a nadviazať** na jeho plnenie. Komisia preto bude naďalej **podporovať budovanie vnútroštátnych kapacít na plnenie odporúčania** a v spolupráci s EHSV a FRA bude organizovať výmeny informácií s členskými štátmi. Výmeny sa zamerajú na posilnenie angažovanosti, podpory a ochrany občianskej spoločnosti na vnútroštátnej úrovni.

Komisia plánuje zintenzívniť spoluprácu s občianskou spoločnosťou aj prostredníctvom rôznych platforiem a iniciatív. Zapojí mladých ľudí a organizácie do rôznych mládežníckych fór, podporí účasť občianskej spoločnosti na diskusiách v rámci platformy na zapojenie občanov a sprostredkuje občianskej spoločnosti príspevky občanov, ktorí prispievajú do európskych panelových diskusií občanov s cieľom pomôcť formovať politiky EÚ.

Občianska spoločnosť je kľúčovým aktérom v programe rozširovania. V štáte, ktorý sa usiluje o členstvo v EÚ, dynamická občianska spoločnosť prispieva k procesu pristúpenia. Zapojenie občianskej spoločnosti do procesu rozširovania môže prispieť k tomu, aby občania lepšie chápali reformy potrebné na splnenie podmienok na pristúpenie. S cieľom posilniť účasť občianskej spoločnosti na týchto procesoch bude Komisia pri príprave stretnutí príslušných orgánov podľa dohôd o pridružení a pri následných opatreniach a monitorovaní smerovať úsilie k tomu, aby sa v jednotlivých krajinách inštitucionalizovali a štandardizovali konzultácie s organizáciami občianskej spoločnosti.

Komisia:

¹⁶ Napríklad v Česku, Dánsku, Nemecku, Írsku, Francúzsku, Portugalsku, Lotyšsku a Fínsku bolo zriadených niekoľko poradných orgánov, ktoré zahŕňajú organizácie občianskej spoločnosti, aby poskytovali vláde poradenstvo v rôznych oblastiach (napr. práva detí, práva starších ľudí, národnostné menšiny a rovnosť LGBTIQ+ osôb).

- zriadi platformu občianskej spoločnosti s cieľom zintenzívniť spoluprácu s organizáciami občianskej spoločnosti, ktoré pôsobia v oblasti presadzovania a ochrany hodnôt EÚ, s možnosťou postupne ju rozšíriť na ďalšie oblasti politiky;
- bude spolu s EHSV organizovať výročný samit platformy občianskej spoločnosti;
- bude v dialógu s občianskou spoločnosťou podporovať uplatňovanie desiatich hlavných zásad;
- bude spolupracovať s občianskou spoločnosťou prostredníctvom mládežníckeho poradného výboru predsedníčky Komisie, skupiny zainteresovaných strán EÚ pre mládež, Európskeho dialógu s mládežou a politických dialógov s mládežou, a bude podporovať účasť občianskej spoločnosti na diskusiách propagovaných na platforme na zapojenie občanov;
- bude spolupracovať s občianskou spoločnosťou v súvislosti s európskymi panelovými diskusiami občanov, aby premostila organizácie občianskej spoločnosti a spoluprácu s občanmi pri formovaní politík EÚ;
- podporí budovanie kapacít na vnútroštátnej úrovni a v spolupráci s príslušnými aktérmi vrátane EHSV a FRA zorganizuje výmenu informácií s členskými štátmi o odporúčaní Komisie (EÚ) 2023/2836 týkajúcom sa účasti občianskej spoločnosti;
- zasadí sa o to, aby sa pri príprave stretnutí príslušných orgánov podľa dohôd o pridružení a pri následných opatreniach a monitorovaní v príslušných krajinách inštitucionalizovali a štandardizovali konzultácie s organizáciami občianskej spoločnosti.

Členské štáty sa vyzývajú, aby:

- posilnili mechanizmy a politiky spolupráce v súlade so zásadami stanovenými v tejto stratégii, a to aj prijatím ďalších opatrení na úplné splnenie odporúčania Komisie (EÚ) 2023/2836, pokiaľ ide o účinnú účasť organizácií občianskej spoločnosti.

3. POSKYTOVANIE PODPORY A OCHRANY: ZABEZPEČENIE OTVORENÉHO, BEZPEČNÉHO A PRIAZNIVÉHO PRIESTORU PRE OBČIANSKU SPOLOČNOSŤ

Prosperujúci občiansky priestor¹⁷ si vyžaduje **priaznivé právne, administratívne a regulačné prostredie**, v ktorom sú organizácie občianskej spoločnosti podporované, ich postavenie je silné, sú chránené a môžu slobodne pôsobiť. Podľa prieskumu [Eurobarometra o právnom štáte z roku 2024](#) až 86 % Európanov považuje za dôležité, aby médiá a organizácie občianskej spoločnosti v členských štátoch mohli fungovať slobodne a bez nátlaku. Udržiavanie takéhoto slobodného a priaznivého prostredia si vyžaduje **monitorovanie a účinné reakcie** v prípade hrozieb alebo útokov.

¹⁷ Priestor občianskej spoločnosti je „prostredím, ktoré umožňuje ľuďom a skupinám – alebo aktérom priestoru občianskej spoločnosti – zmysluplne sa zúčastňovať na politickom, hospodárskom, spoločenskom a kultúrnom živote v spoločnosti“ ([Usmernenie OSN k ochrane a podpore priestoru občianskej spoločnosti](#)) alebo „súbor právnych, politických, inštitucionálnych a praktických podmienok, ktoré mimovládny subjektom umožňujú získavať prístup k informáciám, vyjadrovať sa, združovať sa, organizovať sa a zúčastňovať sa na verejnom živote“ [OECD, [Protection and Promotion of Civic Space](#) (Ochrana a podpora občianskeho priestoru)].

Podpora dynamickej občianskej spoločnosti zostáva ústredným prvkom práce Komisie vo všetkých oblastiach politiky – ide o záväzok, ktorý sa odráža v rôznych stratégiách a politických dokumentoch¹⁸. [Výročná správa o uplatňovaní charty za rok 2022](#) sa zamerala na občiansky priestor, mapovanie existujúcich opatrení a identifikáciu nedostatkov a oblastí na zlepšenie a bola doplnená závermi Rady na túto tému¹⁹.

Na ochranu občianskeho priestoru bolo predložených niekoľko opatrení. Napríklad [akčný plán pre sociálne hospodárstvo](#) a [odporúčanie Rady týkajúce sa vypracovania rámcových podmienok sociálneho hospodárstva](#) majú za cieľ odstrániť systémové prekážky, ktoré bránia cezhraničnej spolupráci medzi organizáciami občianskej spoločnosti, čím sa posilní kapacita, viditeľnosť a vplyv organizácií občianskej spoločnosti na sociálne hospodárstvo. Komisia takisto prijala konkrétne opatrenia na vytvorenie priaznivejšieho prostredia pre občiansku spoločnosť vrátane opatrení na zabezpečenie spravodlivého zdaňovania charitatívnych organizácií a zabezpečenie ich prístupu k finančným službám. Napríklad podľa nedávno prijatého [nariadenia o boji proti praniu špinavých peňazí](#) boli zavedené opatrenia na zabezpečenie toho, aby organizáciám občianskej spoločnosti neboli odopierané finančné služby, ako sú bankové účty, len preto, že pôsobia v krajinách, ktoré sa považujú za krajiny predstavujúce vysoké riziko prania špinavých peňazí²⁰.

3.1. Pochopenie prekážok a hrozieb: monitorovanie občianskeho priestoru

Zainteresované strany informujú o opatreniach, ktoré podľa ich názoru **obmedzujú prostredie**, v ktorom organizácie občianskej spoločnosti a obhajcovia ľudských práv pôsobia²¹. Môžu medzi ne patriť neprimerané a zaťažujúce požiadavky na registráciu, nespravodlivé pravidlá daňového alebo finančného výkazníctva, nedostatky v prístupe k financovaniu, neprimerané prekážky pri získavaní finančných služieb a právne požiadavky, ktoré obmedzujú cezhraničné operácie.

Niektoré organizácie občianskej spoločnosti takisto čoraz častejšie uvádzajú, že čelia **rôznym hrozbám a útokom** vrátane útokov na ich zamestnancov alebo priestory, očierňujúcich a dezinformačných kampaní alebo strategických žalôb proti verejnej účasti. Občiansku spoločnosť takisto znepokojujú pokusy o neodôvodnené rozpúšťanie združení, rozklad štruktúr určených na dialóg, svojvoľné zmrazovanie či škrtky finančných prostriedkov alebo nezákonné sledovanie. Čoraz častejším javom sú nadnárodné represie z tretích krajín, ktoré postihujú najmä obhajcov ľudských práv²². Cezhraničný charakter takýchto represii vytvára pre dotknutých obhajcov ľudských práv značné prekážky pri podávaní sťažností, žiadostí o ochranu alebo presadzovaní spravodlivosti. V tejto súvislosti často čelia osobitným prekážkam v súvislosti s cestovnými dokladmi a vízovými povinnosťami²³, ako aj administratívnym prekážkam a oneskoreniam.

---

¹⁸ Pozri [Stratégiu posilnenia uplatňovania Charty základných práv v EÚ z roku 2020](#), [akčný plán pre európsku demokraciu z roku 2020](#) a konkrétne príklady, ako sú [stratégie Únie rovnosti](#); [Nový európsky Bauhaus](#) a [program pre spotrebiteľov na roky 2025 – 2030](#).

¹⁹ [Záver Rady o uplatňovaní Charty základných práv EÚ](#).

²⁰ Pozri článok 21 ods. 3 a odôvodnenie 53 [nariadenia \(EÚ\) 2024/1624](#).

²¹ [Konzultácie agentúry FRA o občianskom priestore 2024 – kľúčové zistenia](#); [Vecné zhrnutie](#);

²² Pojem „nadnárodná represia“ sa vzťahuje na druh politickej represie, ktorej sa určitý štát dopúšťa mimo svojich hraníc, pozri napríklad [správu Úradu vysokého komisára OSN pre ľudské práva o nadnárodnej represii](#).

²³ Pozri napríklad [príručku k vízovému kódexu](#) EÚ, v ktorej sa uvádzajú osobitné usmernenia na pomoc obhajcom ľudských práv.

Tie môžu spôsobiť **dominový efekt**, ktorý povedie k obmedzeniu zapojenia organizácií občianskej spoločnosti a odradí ich od plného vykonávania svojich úloh. Okrem toho sa neúmerne vzťahujú na organizácie občianskej spoločnosti, ktoré sa zaoberajú témami demokracie, právneho štátu a základných práv, ako aj na skupiny, ktoré sú nedostatočne zastúpené, marginalizované a v situáciách zraniteľnosti²⁴. Riešenie týchto výziev si vyžaduje súdržný a komplexný prístup EÚ a členských štátov.

Na podporu a ochranu organizácií občianskej spoločnosti v ich činnosti je potrebné účinné **monitorovanie občianskeho priestoru**. Jasná identifikácia rizík a hrozieb môže priviesť aktérov pripravených poskytovať podporu ku konkrétnym následným opatreniam – a to **preventívnym** (v reakcii na včasné varovné signály) aj **reaktívnym** (v súvislosti so skutočnými hrozbami alebo útokmi). Takéto opatrenia môžu zahŕňať verejné vyhlásenia odsudzujúce škodlivé vývojové trendy a vyjadrujúce podporu činnosti organizácií občianskej spoločnosti, financovanie psychosociálnej podpory, právne poradenstvo a núdzové financovanie.

Komisia vyvinula vlastné nástroje na monitorovanie a hodnotenie, ktoré sa zameriavajú aj na aspekty týkajúce sa občianskeho priestoru. V [správach o právnom štáte](#) Komisia monitoruje vývoj vo všetkých členských štátoch a v niektorých krajinách zapojených do procesu rozširovania, pričom zdôrazňuje pozitívny aj negatívny vývoj v súvislosti s občianskym priestorom a v prípade potreby vydáva konkrétne odporúčania. V krajinách zapojených do procesu rozširovania sa takéto informácie monitorujú aj v rámci ročného balíka týkajúceho sa rozširovania²⁵.

Komisia takisto dostáva informácie o výzvach, ktorým čelia organizácie občianskej spoločnosti, aj priamo ako účastník občianskej spoločnosti. Komisia okrem toho poskytuje finančnú podporu z programov viacerým projektom pod vedením konzorcií organizácií občianskej spoločnosti, ktoré monitorujú občiansky priestor v EÚ aj mimo nej²⁶.

Komisia využíva monitorovacie činnosti vykonávané aj inými aktérmi vrátane národných inštitúcií pre ľudské práva a medzinárodných organizácií²⁷. Kľúčovú úlohu v tejto oblasti zohráva Agentúra **FRA**, ktorá [uverejňuje správy o občianskom priestore](#), zdôrazňuje sľubné postupy, podporuje výmenu informácií medzi medzinárodnými a vnútroštátnymi aktérmi a vydáva odporúčania v tejto oblasti.

3.2. Reakcia na úrovni EÚ

K ochrane organizácií občianskej spoločnosti v EÚ priamo prispieva niekoľko právnych predpisov EÚ. Napríklad [smernica](#) a [odporúčanie proti strategickým žalobám proti verejnej účasti](#) poskytujú procesné záruky na ochranu osôb zapojených do verejnej účasti vrátane organizácií občianskej spoločnosti pred zjavne neopodstatnenými nárokmi alebo zneužívajúcimi súdnymi konaniami. Na podporu vykonávania týchto predpisov Komisia

---

²⁴ Pozri napríklad [uznesenie Európskeho parlamentu 2021/2103\(INI\)](#), [FRA, Protecting civil society \(Ochrana občianskej spoločnosti\) – aktualizácia z roku 2023](#).

²⁵ Pozri [balík týkajúci sa rozširovania EÚ](#), ktorý sa vzťahuje na Albánsko, Bosnu a Hercegovinu, Kosovo, Čiernu Horu, Severné Macedónsko, Srbsko, Gruzínsko, Moldavskú republiku, Ukrajinu a Turecko.

²⁶ Pozri napríklad: projekt [Monitorovacia akcia pre občiansky priestor; výročnú správu o aktuálnom stave v súvislosti s usmerneniami o podpore občianskej spoločnosti zo strany EÚ v regióne rozširovania](#); nástroj [CSO Meter](#); a [Systém EÚ na zabezpečenie priaznivého prostredia pre občiansku spoločnosť](#).

²⁷ Pozri napríklad [databázu Stav právneho štátu v Európe](#), ktorú spravuje Európska sieť národných inštitúcií pre ľudské práva; globálne monitorovanie, ktoré vykonáva aliancia [Civicus](#); správu [Úradu vysokého komisára OSN pre ľudské práva z roku 2024 o občianskom priestore](#); [mechanizmus nezávislého podávania správ](#) v rámci Partnerstva pre otvorené vládnutie; a [platformu Rady Európy pre bezpečnosť novinárov](#).

napomôže **odbornú prípravu odborníkov v oblasti justície** zameranú na strategické žaloby proti verejnej účasti, ktoré sú namierené proti organizáciám občianskej spoločnosti, a na súdne spory týkajúce sa charty, najmä v otázkach slobody združovania, prejavu a zhromažďovania.

Komisia podporuje prostredníctvom osobitných iniciatív pod vedením organizácií občianskej spoločnosti niekoľko ochranných opatrení. Kľúčovým opatrením financovaným z prostriedkov EÚ v rámci [programu Občania, rovnosť, práva a hodnoty](#) je využívanie **finančnej podpory tretím stranám**. Tá organizáciám občianskej spoločnosti, ktoré získavajú finančné prostriedky EÚ, umožní pôsobiť v pozícii sprostredkovateľov, ktorí môžu budovať kapacity a distribuovať finančné prostriedky menším alebo miestnym organizáciám občianskej spoločnosti vrátane tých, ktoré možno potrebujú reagovať na naliehavé alebo neočakávané či núdzové situácie. Keďže komunita overujúca fakty je čoraz viac napádaná, obviňovaná z cenzúry a vystavovaná zastrašovaniu, EÚ nedávno uverejnila výzvu na posilnenie európskej siete overovateľov faktov vrátane systému ochrany pred obťažovaním

V kontexte **rozširovania a prístupia** má naďalej zásadný význam podpora priaznivého prostredia a zabezpečenie silnejšej a zmysluplnejšej úlohy organizácií občianskej spoločnosti. Pri posudzovaní fungovania demokratických inštitúcií sa skúma aj prostredie, v ktorom organizácie občianskej spoločnosti pôsobia. V [revidovanej metodike rozširovania](#) prijatej v roku 2020 sa zdôrazňuje, že všetky kľúčové reformy v krajinách zapojených do procesu rozširovania by sa mali vykonávať plne transparentným a inkluzívnym spôsobom so zapojením zainteresovaných strán. Podľa tejto revidovanej metodiky sa od kandidátskych krajín vyžaduje, aby vypracovali plán priamych zahraničných investícií, v ktorom sa načrtnú konkrétne opatrenia na posilnenie priaznivého prostredia pre občiansku spoločnosť.

3.3. Ochrana občianskeho priestoru na vnútroštátnej úrovni

Členské štáty zohrávajú pri vytváraní priaznivého občianskemu priestoru a jeho ochrane kľúčovú úlohu na celoštátnej a miestnej úrovni, aj na úrovni radových občanov a často ako prvé poskytujú ohrozeným organizáciám občianskej spoločnosti konkrétnu podporu. Spolupráca s členskými štátmi na presadzovaní bezpečného, podporného a priaznivého prostredia pre organizácie občianskej spoločnosti v celej EÚ je preto dôležitou prioritou Komisie.

V odporúčaní Komisie (EÚ) 2023/2836 sa členské štáty vyzývajú, aby vývoj v občianskom priestore monitorovali na základe jasných ukazovateľov a štruktúrovaných rámcov podávania správ. Členské štáty sa v ňom nabádajú, aby podporovali spoluprácu a koordináciu medzi všetkými príslušnými zainteresovanými stranami, uľahčili prístup k osobitným postupom alebo kanálom na nahlasovanie hrozieb a útokov a systematicky dokumentovali a analyzovali operačné prostredie, v ktorom organizácie občianskej spoločnosti pôsobia. Niekoľko členských štátov reagovalo na odporúčanie Komisie prijatím **opatrení na posilnenie občianskeho priestoru na vnútroštátnej úrovni**. Takým opatrením je vytvorenie špecializovaných národných stratégií na posilnenie spolupráce na občianskej angažovanosti medzi občanmi, organizáciami občianskej spoločnosti a miestnymi orgánmi. Niektoré členské štáty vytvorili projekty na zníženie administratívnej záťaže pri uplatňovaní práva na zhromažďovanie a združovanie alebo

zaviedli osobitné daňové a iné stimuly na financovanie organizácií občianskej spoločnosti²⁸.

Viacere členské štáty takisto zaviedli **opatrenia na ochranu organizácií občianskej spoločnosti**, medzi ktoré patrí všeobecný systém opravných prostriedkov dostupných vo vnútroštátnych systémoch správneho, občianskeho a trestného súdnictva. Niektoré z nich zriadili alebo podporujú **špecializované poradenské služby**, ktoré sa osobitne zameriavajú na (online) nenávisť a diskrimináciu²⁹. Nezávislé vnútroštátne orgány a inštitúcie, najmä národné inštitúcie pre ľudské práva, subjekty pre rovnaké zaobchádzanie a ombudsmeni, môžu zohrávať kľúčovú úlohu pri ochrane organizácií občianskej spoločnosti na vnútroštátnej úrovni, tým, že budú šíriť ich posolstvá, zvyšovať informovanosť verejnosti a podporovať úsilie o budovanie kapacít. Tieto činnosti predstavujú **jasnú investíciu** do zabezpečenia priaznivého prostredia pre občiansku spoločnosť a reakcie na jej ohrozenie.

3.4. Posilnenie podpory a ochrany

Hoci sa na úrovni EÚ aj na vnútroštátnej úrovni dosiahol významný pokrok, zainteresované strany vyzývajú na koordinovanejší prístup k ochrane organizácií občianskej spoločnosti. Na úrovni členských štátov, EÚ a na medzinárodnej úrovni sú potrebné dôraznejšie koordinovanejšie opatrenia na monitorovanie vývoja ovplyvňujúceho organizácie občianskej spoločnosti, vykonávanie preventívnych opatrení v reakcii na včasné varovné signály zmenšovania občianskeho priestoru a s cieľom chrániť organizácie občianskej spoločnosti pred takýmito hrozbami a útokmi. Na tento účel a s cieľom zmapovať existujúce monitorovacie iniciatívy na miestnej, vnútroštátnej, európskej a medzinárodnej úrovni Komisia v spolupráci s agentúrou FRA vytvorí **online znalostné centrum o občianskom priestore**. Toto centrum uľahčí prístup k existujúcim projektom, nástrojom a činnostiam v oblasti monitorovania a ochrany vrátane dostupných ochranných opatrení.

Konsolidovaním informácií bude centrum pomáhať identifikovať trendy a medzery v monitorovaní občianskeho priestoru a poskytovať podklady pre príslušné opatrenia na riešenie týchto problémov. Na tomto základe by sa mohli **preskúmať ďalšie ochranné opatrenia**, ako je naliehavá pomoc ohrozeným organizáciám, koordinácia dostupných ochranných opatrení v členských štátoch, odborná príprava a podpora administratívnych, právnych a logistických opatrení. Na zabezpečenie primeranej reakcie na osobitné potreby organizácií občianskej spoločnosti a obhajcov ľudských práv je nevyhnutná znalosť situácie v teréne založená na dôkazoch.

Je dôležité zabezpečiť, aby politiky a právne predpisy EÚ a členských štátov podporovali priaznivé prostredie pre organizácie občianskej spoločnosti a posilnili opatrenia na monitorovanie a ochranu organizácií občianskej spoločnosti. Napríklad posúdenia vplyvu a dialógy o vykonávaní sú dôležitými štruktúrovanými procesmi, ktoré pomáhajú identifikovať a hodnotiť účinky a dôsledky plánovaných politík a právnych predpisov.

²⁸ Pozri napríklad českú národnú [stratégiu](#) spolupráce verejnej správy s neštátnymi neziskovými organizáciami na roky 2021 až 2030 a jej Radu vlády pre neštátne neziskové organizácie; nemeckú federálnu [stratégiu](#) pre občiansku angažovanosť a jej nadáciu pre občiansku angažovanosť a dobrovoľnícku prácu; dánsku [stratégiu](#) pre občiansku spoločnosť na roky 2022 – 2025; fínsku [stratégiu](#) pre občiansku spoločnosť a poradný [výbor](#) pre politiku občianskej spoločnosti a portugalskú platformu pre organizácie občianskej spoločnosti/snemovňu občanov.

²⁹ Pozri napríklad nemecké projekty REspect! a Hate Aid financované na federálnej úrovni; kooperatívne spojenectvá; federálnu infraštruktúru „[toneshift – Sieť na boj proti nenávisti a dezinformáciám online](#)“.

Komisia bude **vplyv svojich iniciatív na občiansku spoločnosť** naďalej posudzovať v **posúdeniach vplyvu a hodnoteniach v medziach rámca lepšej právnej regulácie**.

S cieľom podporiť členské štáty pri ďalšom vykonávaní odporúčania (EÚ) 2023/2836 Komisia s členskými štátmi zorganizuje výmenu informácií medzi príslušnými orgánmi verejnej moci a zainteresovanými stranami, aby ďalej posilnila podporu a ochranu organizácií občianskej spoločnosti, a podporí odbornú prípravu na vnútroštátnej úrovni pre odborníkov v oblasti justície týkajúcu sa strategických žalôb proti verejnej účasti a charty. V kontexte **rozširovania** Komisia **posilní svoje systémy včasného varovania**, aby bolo možné lepšie reagovať na vznikajúce hrozby.

Komisia:

- podporí, v spolupráci s agentúrou FRA, vytvorenie online znalostného centra o občianskom priestore, ktoré bude dokumentovať existujúce iniciatívy zamerané na monitorovanie občianskeho priestoru, správy a zdroje na ochranu na vnútroštátnej úrovni, úrovni EÚ a medzinárodnej úrovni;
- preskúma možnosti posilnenia a koordinácie dostupných ochranných opatrení pre ohrozené organizácie občianskej spoločnosti a obhajcov ľudských práv v EÚ;
- podporí odbornú prípravu odborníkov v oblasti justície zameranú na strategické žaloby proti verejnej účasti namierené proti organizáciám občianskej spoločnosti a na súdne spory týkajúce sa charty, najmä pokiaľ ide o slobodu združovania, prejavu a zhromažďovania;
- podporí budovanie kapacít na vnútroštátnej úrovni a zorganizuje výmenu informácií s členskými štátmi o odporúčaní Komisie (EÚ) 2023/2836 týkajúcom sa ochrany a podpory v spolupráci s príslušnými aktérmi vrátane EHSV a FRA;
- posilní systémy včasného varovania EÚ na odhaľovanie nových signálov zmenšovania priestoru občianskej spoločnosti v krajinách zapojených do procesu rozširovania.

Členské štáty sa vyzývajú, aby:

- vypracovali alebo aktualizovali špecializované národné stratégie alebo akčné plány na podporu, ochranu a posilnenie postavenia organizácií občianskej spoločnosti a na podporu bezpečného a priaznivého občianskeho priestoru v súlade s odporúčaním Komisie (EÚ) 2023/2836.

Agentúra EÚ pre základné práva sa vyzýva, aby:

- naďalej monitorovala občiansky priestor a podávala o ňom správy a aby vytvorila sieť zástupcov vnútroštátnych a únijných inštitúcií a orgánov, organizácií občianskej spoločnosti a medzinárodných organizácií, ktoré sa podieľajú na monitorovaní a ochrane občianskeho priestoru, aby si mohli vymieňať údaje, skúsenosti a najlepšie postupy.

4. PRIMERANÉ, UDRŽATELNÉ A TRANSPARENTNÉ FINANCOVANIE OBČIANSKEJ SPOLOČNOSTI

Je nevyhnutné, aby organizácie občianskej spoločnosti mali ako súčasť celkového priaznivého prostredia **primeranú a udržateľnú podporu**, aby mohli vykonávať svoju nepostrádateľnú činnosť, účinne spolupracovať s tvorcami rozhodnutí a naďalej zmysluplne prispievať k našej spoločnosti. V tejto súvislosti je kľúčom k zabezpečeniu stability, ktorú organizácie občianskej spoločnosti potrebujú na nezávislé a účinné fungovanie, **dlhodobé, predvídateľné a dostatočné financovanie**.

Organizácie občianskej spoločnosti sa pri financovaní svojich činností spoliehajú na financovanie z kombinácie **verejných a súkromných zdrojov**. V rámci EÚ Komisia a členské štáty podporujú organizácie občianskej spoločnosti rôznymi spôsobmi, a to aj prostredníctvom grantov na prevádzku a projektového financovania. Organizácie občianskej spoločnosti môžu získať finančné prostriedky aj prostredníctvom individuálnych darov a grantov od súkromných nadácií, filantropických organizácií alebo spoločností a podnikov. Dodatočná finančná podpora môže pochádzať zo systémov pridelovania, ktoré prevádzkujú niektoré členské štáty a ktoré umožňujú daňovníkom určiť priamo vo svojom daňovom priznaní k dani z príjmu pevne stanovený percentuálny podiel alebo sumu svojej dane z príjmu, ktorá sa má zaplatiť oprávnenému subjektu³⁰.

Financovanie je nevyhnutné v celom spektre činností organizácií občianskej spoločnosti. Okrem toho osobitným cieľom financovania viacerých programov EÚ je aj zapojenie občianskej spoločnosti do tvorby, vykonávania, monitorovania a presadzovania právnych predpisov a politík EÚ. Činnosti organizácií občianskej spoločnosti v rôznych oblastiach politiky sa podporujú z viacerých programov EÚ³¹. Patrí medzi ne program Horizont Európa vrátane nástroja Nového európskeho Bauhausu, Európsky sociálny fond plus (ESF+), program Občania, rovnosť, práva a hodnoty, Erasmus+, Program pre jednotný trh, Fond pre azyl, migráciu a integráciu (AMIF), program Spravodlivosť, Prepojenie činností v prospech rozvoja vidieka (LEADER), Program Únie pre boj proti podvodom a program LIFE. EÚ poskytuje v regióne rozširovania podporu organizáciám občianskej spoločnosti okrem iného prostredníctvom nástroja predvstupovej pomoci (IPA III). Doplnujúcim zdrojom k financovaniu EÚ sú granty Európskeho hospodárskeho priestoru a Nórska, ktoré podporujú organizácie občianskej spoločnosti v Európe prostredníctvom [Fondu aktívnych občanov](#).

Kľúčovými zásadami financovania EÚ sú **partnerstvo a transparentnosť**. **Zásada partnerstva Európskej únie** si vyžaduje úzku spoluprácu medzi verejnými orgánmi a širokou škálou partnerov vrátane sociálnych partnerov a organizácií občianskej spoločnosti počas celého životného cyklu programov, ktoré financuje EÚ. Touto zásadou sa zabezpečuje zapojenie rôznych zainteresovaných strán do prípravy, vykonávania,

---

³⁰ Takéto systémy prevádzkuje Taliansko, Litva, Maďarsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovinsko a Slovenská republika.

³¹ Tieto programy sa môžu realizovať v rámci priameho, nepriameho alebo zdieľaného riadenia. Približne 80 % finančných zdrojov EÚ pre mimovládne organizácie spravujú samotné krajiny EÚ. Každá krajina poskytuje [podrobné informácie o financovaní](#) a postupoch podávania žiadostí na webových sídlach riadiacich orgánov. Pridelovanie finančných prostriedkov EÚ v rámci priameho riadenia sa nasleduje po verejne dostupných výzvach. Na základe pravidiel stanovených v [nariadení EÚ o rozpočtových pravidlách \(EÚ, Euratom\) 2024/2509](#) vrátane kľúčových zásad transparentnosti a rovnakého zaobchádzania sa všetky platné žiadosti o financovanie posudzujú na základe kritérií oprávnenosti, vylúčenia, výberu a udelenia grantu uvedených vo výzvach. Prehľad nájdete v časti [Možnosti financovania pre mimovládne organizácie](#).

monitorovania a hodnotenia finančných prostriedkov EÚ s cieľom zlepšiť ich účinnosť, efektívnosť a zodpovednosť³².

Transparentnosť v súlade s existujúcimi právnymi požiadavkami zostáva hlavnou zásadou pri riadení rozpočtu EÚ. Sú zavedené osobitné záruky a postupy na zabezpečenie toho, aby finančné prostriedky EÚ pre všetky typy príjemcov (od podnikov až po organizácie občianskej spoločnosti a jednotlivcov) boli **transparentné a zodpovedné**, ako aj na zabezpečenie **rešpektovania hodnôt EÚ** vrátane zverejňovania informácií o príjemcoch finančných prostriedkov EÚ v rámci priameho a nepriameho riadenia³³.

Podľa platných pravidiel, najmä v súlade s [nariadením o rozpočtových pravidlách](#) EÚ, ako aj zmluvnými rámcami pre granty, sú zavedené silné záruky na zabezpečenie toho, aby **podporu nezískali žiadne subjekty ani projekty, ktorých ciele sú nezlučiteľné s hodnotami EÚ**. Aby sa tieto ochranné opatrenia a požiadavky ešte viac posilnili, Komisia sa zaviazala preskúmať možnosť pridať v rámci vývoja nástroja hodnotenia rizika [Arachne](#) ukazovatele rizika, ktoré by pomohli zlepšiť kontrolu dodržiavania hodnôt EÚ, ak by to bolo technicky možné a v súlade s právnymi predpismi. Komisia tiež preskúma, či by bolo možné zvýšiť frekvenciu aktualizácií verejne dostupných údajov v jej systéme finančnej transparentnosti³⁴. Komisia okrem toho uverejnila oznámenie, v ktorom sa uvádzajú [usmernenia](#) týkajúce sa druhu činností, ktoré by Únia nemala vyžadovať ako podmienku financovania pri tvorbe politik a právnych predpisov, vykonávaní, monitorovaní a presadzovaní politiky.

Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie na zabezpečenie **dostupnosti verejného financovania v celej EÚ**. Organizácie občianskej spoločnosti uvádzajú, že verejné financovanie je často zamerané predovšetkým na štátne inštitúcie, pričom občianske organizácie, najmä tie miestne a menšie, majú k tomuto financovaniu obmedzený a nekonzistentný prístup³⁵. Okrem toho organizácie občianskej spoločnosti, ktoré sa venujú témam týkajúcim sa skupín, ktoré sú nedostatočne zastúpené, marginalizované a v situáciách zraniteľnosti, majú často ťažkosti pri získavaní dlhodobého financovania.

Komisia už vykonala niekoľko opatrení na **zjednodušenie** uplatniteľných postupov, **zníženie administratívnej záťaže** a **zosúladenie** týchto postupov s potrebami organizácií občianskej spoločnosti v teréne (napr. prostredníctvom využívania jednorazových platieb a viacročných pracovných programov). Zvýšeným poskytovaním finančnej podpory tretím stranám, kde väčšie organizácie občianskej spoločnosti vyplácajú finančné prostriedky EÚ menším organizáciám, sa umožnilo, aby sa tieto prostriedky dostali k malým a miestnym organizáciám, ktoré by k nim inak nemali prístup, čím sa prispieva k podpore rozmanitej škály organizácií občianskej spoločnosti. Takto sa napríklad prispieva k podpore organizácií občianskej spoločnosti, ktoré sú zamerané na ochranu

---

³² Táto zásada bola posilnená zahrnutím možnosti vyčleniť primeraný percentuálny podiel zdrojov na budovanie administratívnych kapacít sociálnych partnerov a organizácií občianskej spoločnosti a zdôraznením úlohy [európskeho kódexu správania pre partnerstvo](#) vo všetkých fázach programovania a vykonávania.

³³ Tieto informácie sú verejne dostupné na [webovom sídle systému finančnej transparentnosti \(FTS\)](#) Komisie. Nedávnou revíziou nariadenia o rozpočtových pravidlách sa zaviedli ambicióznejšie ustanovenia o transparentnosti, ktoré sa začnú uplatňovať od obdobia viacročného finančného rámca po roku 2027.

³⁴ Pozri odpovede Komisie [na osobitnú správu Európskeho dvora audítorov č. 11/2025](#).

³⁵ [Vecné zhrnutie](#);

a presadzovanie hodnôt EÚ, z programov, ako sú [DEAR EÚ](#) a program Občania, rovnosť, práva a hodnoty³⁶.

S celkovým rozpočtom viac ako **1,5 miliardy EUR na obdobie 2021 – 2027 program Občania, rovnosť, práva a hodnoty** zaujíma jedinečnú pozíciu v oblasti financovania organizácií občianskej spoločnosti, keďže je často jediným zdrojom financovania, ktoré majú organizácie občianskej spoločnosti pôsobiace v oblasti základných práv a hodnôt v EÚ k dispozícii. Od roku 2021 sa z programu podporilo viac ako 6 000 organizácií občianskej spoločnosti vo všetkých členských štátoch a oprávnených krajinách mimo EÚ. V prvých štyroch rokoch vykonávania boli hlavnými príjemcami programu Občania, rovnosť, práva a hodnoty organizácie občianskej spoločnosti, ktoré získali 77 % pridelených finančných prostriedkov. Komisia bude naďalej poskytovať finančnú podporu ohrozeným organizáciám občianskej spoločnosti a obhajcom ľudských práv, pričom takisto preskúma možnosť **d'alsieho rozšírenia systémov finančnej podpory pre tretie strany** v rámci príslušných programov financovania EÚ.

V návrhu Komisie týkajúcom sa **viacročného finančného rámca (VFR) na roky 2028 – 2034**³⁷ prijatom 16. júla 2025 sa jasne uvádza, že finančná podpora pre organizácie občianskej spoločnosti zostane prioritou aj v nasledujúcich rokoch, a to v rôznych oblastiach politiky. Na úspech súčasných programov Kreatívna Európa a Občania, rovnosť, práva a hodnoty nadviaže nový **program AgoraEU so zvýšeným celkovým orientačným rozpočtom takmer 9 miliárd EUR**. Zjednotením podpory pre kultúru, médiá a občiansku spoločnosť program AgoraEU posilní ochranu a presadzovanie základných práv, podporí demokratickú účasť a odolnosť, kultúrnu rozmanitosť a umeleckú slobodu, a zároveň napomôže slobodné a rozmanité informačné prostredie.

Navrhovaný program [Erasmus+](#) pokryje [Európsky zbor solidarity](#) s orientačným rozpočtom **40,8 miliardy EUR** a okrem získavania zručností bude prostredníctvom formálnych, neformálnych a informálnych spôsobov vzdelávania podporovať odolnosť, účasť na demokratickom živote a občiansku angažovanosť. [Program Horizont Európa](#) bude naďalej podporovať výskum zameraný na posilnenie demokracie, a to aj podporou občianskej angažovanosti.

Navrhované **národné a regionálne plány partnerstva** v rámci návrhu VFR sa zameriavajú aj na podporu reforiem a investícií do budovania kapacít občianskej spoločnosti a sociálnych partnerov na presadzovanie hodnôt EÚ, občianskej výchovy a účasti mládeže. Návrh VFR takisto uznáva a opätovne potvrdzuje zásadu partnerstva s organizáciami občianskej spoločnosti, pričom nadväzuje na **prístup viacúrovňového riadenia**. Z **nástroja EÚ**, ktorý je takisto navrhnutý ako súčasť tohto fondu, sa okrem iných činností poskytujú finančné prostriedky na opatrenia v oblasti životného prostredia a klímy vrátane podpory a posilnenia postavenia organizácií občianskej spoločnosti. Vo všeobecnosti bude VFR na roky 2028 – 2034 po prijatí ďalej harmonizovať a zjednodušovať postupy, čím sa zníži administratívna záťaž pre organizácie občianskej spoločnosti v teréne. Komisia preto vyzýva Európsky parlament a Radu, aby v nadchádzajúcich rokovaníach o VFR na roky 2028 – 2034 zvažili zásadnú úlohu financovania organizácií občianskej spoločnosti.

4.1. Mobilizácia aktérov a združovanie zdrojov

---

³⁶[Správa o priebežnom hodnotení programu Občania, rovnosť, práva a hodnoty](#); a [Správa o uplatňovaní Charty základných práv EÚ – 2024](#).

³⁷ [Viac informácií o návrhu EÚ na VFR na roky 2028 – 2034 nájdete tu](#).

Financovanie EÚ je kľúčom k posilneniu postavenia organizácií občianskej spoločnosti, ale je jasné, že potreby financovania organizácií občianskej spoločnosti v celej EÚ a kandidátskych krajinách možno uspokojiť len z rôznych zdrojov. Okrem verejných darcov na vnútroštátnej úrovni, na úrovni EÚ a na medzinárodnej úrovni sa takisto zvyšuje úloha **súkromných darcov** (vrátane podnikov) a **filantropických organizácií** (individuálne nadácie, združené fondy a siete). Darcovia musia mať možnosť pôsobiť v priaznivom právnom a regulačnom prostredí, ktoré chráni filantropické slobody a uľahčuje (cezhraničné) darcovstvo. Súčasťou takéto prostredia je právny rámec, ktorý uznáva nadácie a združenia (aj cezhranične), a zároveň umožňuje organizáciám občianskej spoločnosti a darcom využívať daňové stimuly na dary, ktoré chcú členské štáty poskytovať³⁸.

Organizácie občianskej spoločnosti uvádzajú, že je často ťažké nájsť informácie o rôznych druhoch financovania, ktoré sú k dispozícii, a o subjektoch, ktoré ich poskytujú. Je potrebná intenzívnejšia výmena informácií, dialóg a spolupráca medzi darcami navzájom, ako aj medzi darcami a organizáciami občianskej spoločnosti, aby sa strategickejšie rozhodovalo o rôznych spôsoboch poskytovania podpory a predišlo sa duplicité. **Komisia bude preto podporovať dialóg medzi darcami navzájom**, ako aj medzi darcami a organizáciami občianskej spoločnosti, a to okrem iného prostredníctvom platformy občianskej spoločnosti, aby si vymieňali skúsenosti, identifikovali medzery vo financovaní a lepšie zabezpečili komplementárnosť zdrojov financovania.

Organizácie občianskej spoločnosti často potrebujú iné druhy podpory, napríklad **materiálnu pomoc**, ktorú môžu poskytovať odborníci alebo dobrovoľníci. Predovšetkým orientácia v súčasnom právnom, administratívnom, regulačnom a technologickom prostredí, v ktorom organizácie občianskej spoločnosti pôsobia, si čoraz viac vyžaduje nielen potrebné finančné prostriedky, ale aj osobitné zručnosti a odborné znalosti. V tejto súvislosti môže kľúčovú úlohu zohrávať právna podpora poskytovaná **právnymi pro bono**³⁹. Môžu poskytovať podporu v právnych otázkach a otázkach týkajúcich sa dodržiavania predpisov (napr. pokiaľ ide o uplatniteľné povinnosti v oblasti zamestnanosti a daní), čím organizáciám občianskej spoločnosti poskytnú väčší priestor na vykonávanie kľúčových činností, a pritom tieto hlavné úlohy podporia (napr. prostredníctvom výskumu v oblasti obhajoby práv, budovania kapacít a odbornej prípravy a strategických súdnych sporov).

Právnici pro bono môžu organizácie občianskej spoločnosti takisto podporovať pri riešení hrozieb a útokov, ako sú očierňujúce kampane a strategické žaloby proti verejnej účasti, a to aj ich zastupovaním na súde a poskytovaním právneho poradenstva. Komisia bude preto **vyvíjať úsilie o prepojenie komunit právnikov pro bono** s organizáciami občianskej spoločnosti, ktoré potrebujú podporu, naprieč sektormi, aby sa k nim ľahšie dostávala podpora v administratívnych, mobilityných, právnych a finančných záležitostiach.

Komisia:

³⁸ V zásade nediskriminácie sa stanovuje, že členské štáty nesmú obmedziť daňové výhody na domáce charitatívne organizácie ani na dary/odkazy v závetoch poskytnuté domácim subjektom, pričom by z takýchto výhod vylúčili porovnateľné zahraničné charitatívne organizácie alebo dary/odkazy v závetoch pre porovnateľné zahraničné charitatívne organizácie. Pozri odporúčanie Rady C(2023) 1344 o vypracovaní rámcových podmienok sociálneho hospodárstva a súvisiace pracovné dokumenty útvarov Komisie.

³⁹ Pozri napríklad služby poskytované spoločnosťou [PILnet](#).

- podporí dialóg medzi darcami navzájom, ako aj medzi darcami a organizáciami občianskej spoločnosti, a to okrem iného prostredníctvom platformy občianskej spoločnosti, aby si vymieňali skúsenosti, identifikovali medzery vo financovaní a lepšie zabezpečili komplementárnosť zdrojov financovania;
- vyvinie úsilie o prepojenie komúní právnikov pro bono s organizáciami občianskej spoločnosti, ktoré potrebujú podporu, naprieč sektormi, aby sa k nim ľahšie dostávala podpora v administratívnych, mobilityných, právnych a finančných záležitostiach;
- v prípade potreby preskúma možnosť ďalšieho rozšírenia systémov finančnej podpory pre tretie strany v rámci príslušných programov financovania EÚ.

Členské štáty sa vyzývajú, aby:

- vytvorili a udržiavali priaznivé právne a regulačné prostredie pre organizácie občianskej spoločnosti a darcov vrátane filantropie, a to aj uplatňovaním zásady nediskriminácie a širšieho odporúčania Rady o vytvorení rámcových podmienok sociálneho hospodárstva;
- doplnili finančné prostriedky EÚ pre organizácie občianskej spoločnosti domácimi podpornými mechanizmami v súlade s odporúčaním Komisie (EÚ) 2023/2836.

5. OBČIANSKA SPOLOČNOSŤ VO VONKAJŠEJ ČINNOSTI EÚ

Závazok EÚ spolupracovať s občianskou spoločnosťou, chrániť ju a podporovať ju sa odráža aj v jej vonkajšej činnosti. EÚ úzko spolupracuje s občianskou spoločnosťou s cieľom **pokročiť v uplatňovaní ľudských práv pre všetkých**, a to uplatňovaním univerzálnych noriem, ktoré sa riadia medzinárodným právom v oblasti ľudských práv. Organizácie občianskej spoločnosti významne prispievajú k posilňovaniu demokracie a odolných spoločností na celom svete. Často napríklad pôsobia ako implementujúci partneri projektov financovaných z prostriedkov EÚ v rámci programov rozvojovej spolupráce, humanitárnej pomoci a budovania kapacít a monitorujú obchodné dohody a dohody o pridružení s cieľom zabezpečiť dodržiavanie doložiek o ľudských právach a udržateľnom rozvoji.

5.1. Spolupráca s organizáciami občianskej spoločnosti na medzinárodnej úrovni

Organizácie občianskej spoločnosti sa pravidelne vyzývajú, aby sa podelili o svoje odborné znalosti o vonkajších politikách EÚ a prispievali k dialógom o ľudských právach, ktoré EÚ pravidelne vedie s partnerskými krajinami a regiónmi. Na úrovni jednotlivých krajín zohrávajú pri spolupráci s organizáciami občianskej spoločnosti a obhajcami ľudských práv kľúčovú úlohu delegácie EÚ, ktoré môžu monitorovať situáciu v oblasti demokracie, ľudských práv a občianskeho priestoru na miestnej úrovni.

[Fórum mimovládnych organizácií EÚ pre ľudské práva](#) už desaťročia poskytuje organizáciám občianskej spoločnosti a obhajcom ľudských práv pravidelnú príležitosť priamo s podobnými organizáciami z EÚ diskutovať o medzinárodných partnerstvách a otázkach ľudských práv, ako aj riešiť výzvy v oblasti občianskeho priestoru na celom svete. [Politické fórum o rozvoji](#) a dva nástroje na podporu občianskej spoločnosti v južnom a východnom susedstve takisto poskytujú fóra na zapojenie organizácií občianskej spoločnosti do celého radu politik EÚ. Komisia je odhodlaná posilniť podporu občianskej spoločnosti na celom svete a v rámci toho umožniť účasť občianskej spoločnosti na multilaterálnych fórach.

EÚ spolupracuje s organizáciami občianskej spoločnosti na zavádzaní stratégie EÚ [Global Gateway](#) a na tento účel zriadila [poradenskú platformu pre občianske organizácie a miestne orgány v rámci Global Gateway](#). Organizácie občianskej spoločnosti zohrávajú dôležitú úlohu aj pri monitorovaní a vykonávaní obchodných dohôd, najmä prostredníctvom domácich poradných skupín. EÚ spolu s členskými štátmi a občianskou spoločnosťou vypracovala **plány spolupráce s občianskou spoločnosťou** na úrovni partnerských krajín s cieľom nadviazať trvalý a štruktúrovaný dialóg medzi týmito aktérmi. V tejto súvislosti je Komisia naďalej odhodlaná podporovať a presadzovať [miestne vedené reakcie organizácií občianskej spoločnosti a spravodlivé partnerstvá](#) v humanitárnom prostredí. Dosiahne sa to podporou a posilnením kapacít organizácií občianskej spoločnosti, zvýšením objemu humanitárneho financovania pre miestne organizácie občianskej spoločnosti a postupným prenesením väčšej zodpovednosti na miestnych zásahových pracovníkov vrátane občianskej spoločnosti.

Pri zapájaní organizácií občianskej spoločnosti a obhajcov ľudských práv do týchto mechanizmov sa uplatňuje prístup citlivý z hľadiska bezpečnosti, ktorý zohľadňuje osobitné okolnosti partnerov, aby takéto zapojenie nevystavovalo organizácie ďalším rizikám.

5.2. Ochrana a podpora organizácií občianskej spoločnosti na celom svete

EÚ je dlhodobo zaviazaná chrániť a podporovať občiansku spoločnosť a občiansky priestor na globálnej úrovni aj na úrovni jednotlivých krajín. Odráža sa to napríklad v [oznámení o spolupráci Európy s občianskou spoločnosťou v oblasti vonkajších vzťahov, akčnom pláne EÚ pre ľudské práva a demokraciu na roky 2020 – 2027](#)⁴⁰, [usmerneniach EÚ o ľudských právach](#) a o [obhajcoch ľudských práv](#), v [záveroch Rady o demokracii z roku 2019](#), ako aj pri uplatňovaní prístupu založeného na ľudských právach v medzinárodných partnerstvách⁴¹. Podpora organizácií občianskej spoločnosti a obhajcov ľudských práv, ako aj zvyšovanie účasti na verejnom a politickom živote, najmä žien a mládeže, sú hlavnými prioritami zahraničnej politiky EÚ.

V záujme ďalšieho napredovania v plnení týchto cieľov EÚ spolupracuje s medzinárodnými organizáciami a fórami, ktoré vypracúvajú normy v oblasti občianskeho priestoru. Patria medzi ne Rada Európy, Organizácia Spojených národov, Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj a Úrad pre demokratické inštitúcie a ľudské práva Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe.

Dôležitým nástrojom na monitorovanie situácie organizácií občianskej spoločnosti a občianskeho priestoru na celom svete sú [výročné správy EÚ o ľudských právach a demokracii](#). Ďalšie mechanizmy, ako sú volebné pozorovateľské misie, umožňujú EÚ posudzovať volebné prostredie vrátane podmienok na pozorovanie zo strany domácej občianskej spoločnosti, pričom EÚ počas týchto misií vo veľkej miere spolupracuje s občianskou spoločnosťou.

V oblasti **východného susedstva** je prioritou podpora kapacít a odolnosti organizácií občianskej spoločnosti, najmä miestnych organizácií, aby sa mohli aktívne zapájať do

---

⁴⁰ Predĺženie akčného plánu pre ľudské práva a demokraciu sprevádzali [závery Rady](#), v ktorých sa opätovne potvrdila podpora EÚ pre občiansku spoločnosť a obhajcov ľudských práv ako kľúčová priorita zahraničnej politiky EÚ.

⁴¹ Pracovný dokument útvarov Komisie, [Applying the Human Rights Based Approach to international partnerships](#) (Uplatňovanie prístupu založeného na ľudských právach na medzinárodné partnerstvá).

procesov tvorby politík, a to najmä v čase, keď sa občiansky priestor zmenšuje⁴². V [pakte pre Stredozemie](#) sa zdôrazňuje význam udržiavania dynamickej občianskej spoločnosti v oblasti južného susedstva a jeho cieľom je posilniť postavenie občianskej spoločnosti, mládeže a miestnych komunít, budovať ich kapacity a podporovať ich zapojenie do miestnych alebo regionálnych dialógov.

EÚ zintenzívnila svoju činnosť na ochranu občianskeho priestoru a obhajcov ľudských práv, a to aj v prípadoch, keď sú terčom nadnárodných represíí v offline a online priestore. EÚ napríklad zaviedla systém EÚ na podporu priaznivého prostredia pre občiansku spoločnosť⁴³, ktorý podporuje organizácie občianskej spoločnosti vo viac ako 80 krajinách, ktoré monitorujú ich občiansky priestor, včas varujú pred obmedzeniami a podieľajú sa na reakciách.

Komisia takisto poskytla usmernenia vo svojej [príručke k vízovému kódexu](#), a to aj pokiaľ ide o udeľovanie víz obhajcom ľudských práv, a v tejto oblasti poskytuje odbornú prípravu⁴⁴. Spolu s členskými štátmi bude túto príručku naďalej propagovať a podporovať jej vykonávanie, najmä pokiaľ ide o usmernenia týkajúce sa osobitných potrieb obhajcov ľudských práv.

5.3. Poskytovanie finančných prostriedkov, budovanie partnerstiev

EÚ od roku 2013 podporuje [Európsku nadáciu na podporu demokracie](#)⁴⁵, ktorá poskytuje kľúčovú podporu a ochranu organizáciám občianskej spoločnosti a obhajcom ľudských práv v krízovom a represívnom prostredí. Osobitným mechanizmom ochrany financovaným z prostriedkov EÚ je **mechanizmus EÚ pre obhajcov ľudských práv**, ktorý bol zriadený na podporu obhajcov ľudských práv v tretích krajinách⁴⁶ a poskytuje rôzne formy podpory (napr. fyzickú a digitálnu ochranu; právnu a lekársku podporu; monitorovanie súdnych konaní a väzenských zariadení; budovanie kapacít; zastupovanie záujmov; a dočasné premiestnenie).

Financovanie sa organizáciám občianskej spoločnosti poskytuje prostredníctvom Nástroja susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce, a to napríklad vo forme grantov poskytovaných v rámci tematických programov pre ľudské práva a demokraciu a občiansku spoločnosť.

V návrhu **VFR na roky 2028 – 2034**, ktorý predložila Komisia, je naďalej prioritou v rámci navrhovaného [nástroja Globálna Európa](#) spolupráca s organizáciami občianskej spoločnosti v partnerských krajinách a ich podpora. Súčasťou tohto úsilia je trvalý záväzok dodržiavať ľudské práva a demokraciu na celom svete.

5.4. Pohľad do budúcnosti, budovanie odolnosti

EÚ bude prostredníctvom existujúcich mechanizmov **naďalej podporovať občiansky priestor a priaznivé prostredie pre občiansku spoločnosť** na celom svete a monitorovať

⁴² To zahŕňa podporu organizácií občianskej spoločnosti, najmä organizácií na miestnej úrovni, v niektorých krajinách regiónu Východného partnerstva.

⁴³ Systém EÚ na podporu priaznivého prostredia je partnerský program, ktorého cieľom je podporovať občiansku spoločnosť, aby prosperovala na celom svete, prevenciou pokusov o obmedzenie občianskeho priestoru.

⁴⁴ Kurzy odbornej prípravy sa uskutočňujú najmä vďaka projektu spolufinancovaného Európskou komisiou v rámci [Nástroja na riadenie hraníc a víza](#), ktorý vyvinul Švédsky úrad pre migráciu.

⁴⁵ Európska nadácia na podporu demokracie je nezávislá grantová organizácia, ktorú v roku 2013 zriadila EÚ a jej členské štáty ako samostatný medzinárodný trustový fond na podporu demokracie v európskom susedstve, v západnom Balkáne, v Turecku a inde.

⁴⁶ Z mechanizmu sa od roku 2015 podporilo viac ako [85 000 obhajcov ľudských práv](#).

ľudské práva, demokraciu a občiansky priestor. Takisto bude naďalej poskytovať podporu a ochranu ohrozeným organizáciám občianskej spoločnosti a obhajcom ľudských práv, a to aj pred nadnárodnými represiami, prostredníctvom iniciatív, ako je ProtectDefenders.eu a Európska nadácia na podporu demokracie.

EÚ zintenzívňuje spoluprácu s občianskou spoločnosťou na globálnej a regionálnej úrovni využívajúc kľúčové procesy, ako sú **regionálne samity**. EÚ sa bude naďalej zapájať do pravidelného dialógu s organizáciami občianskej spoločnosti ako kľúčovými partnermi jej činnosti v oblasti ľudských práv, demokracie a zahraničnej politiky a bude s nimi a obhajcami ľudských práv konzultovať pri príprave budúceho **akčného plánu EÚ pre ľudské práva a demokraciu**. Zorganizuje aj **spoločné štruktúrované dialógy občianskej spoločnosti na vysokej úrovni** v partnerských regiónoch, napríklad v rámci samitu Africkej únie – EÚ.

Niekoľko iniciatív v rámci **paktu pre Stredozemie**, posilní postavenie kľúčových aktérov, aby mohli konkrétne podporovať svoje komunity. Ide najmä o najmä zriadenie Parlamentného zhromaždenia mládeže pre Stredozemie; podporu rozvoja stredozemskej občianskej služby; posilnenie postavenia organizácií pod vedením žien ako kľúčových influenceriek vo svojich komunitách a zlepšenie mechanizmov spolupráce na miestnej úrovni s cieľom podporiť sociálne začlenenie vrátane ľudí v situáciách zraniteľnosti.

Komisia:

- posilní spoluprácu s občianskou spoločnosťou vo všetkých oblastiach politiky vonkajšej činnosti EÚ, a to aj prostredníctvom delegácií EÚ;
- v kontexte príprav budúceho akčného plánu EÚ pre ľudské práva bude viesť konzultácie s organizáciami občianskej spoločnosti o podpore priaznivého prostredia pre občiansku spoločnosť a demokraciu;
- posilní svoju podporu občianskej spoločnosti na celom svete, a v rámci toho umožní účasť občianskej spoločnosti na multilaterálnych fórach;
- počas samitu Africkej únie a EÚ zorganizuje spoločný štruktúrovaný dialóg občianskej spoločnosti na vysokej úrovni a bude naďalej podporovať takéto spoločné dialógy so svojimi regionálnymi partnermi;
- posilní svoju angažovanosť v rámci iniciatívy Tímu Európa za demokraciu s cieľom diskutovať o vznikajúcich a meniacich sa hrozbách pre občiansky priestor;
- uzavrie nové rámcové dohody o partnerstve s cieľom budovať kapacity a prepájať organizácie občianskej spoločnosti prostredníctvom cielených iniciatív vo svojich partnerských regiónoch.

Členské štáty sa vyzývajú, aby:

- koordinovali svoju činnosť s miestnymi delegáciami EÚ s cieľom zabezpečiť účinné vykonávanie akčného plánu EÚ pre ľudské práva a demokraciu a usmernení EÚ v oblasti ľudských práv a podporiť zavádzanie novej generácie (2025 – 27) plánov spolupráce s organizáciami občianskej spoločnosti pre jednotlivé krajiny;
- zvyšovali informovanosť a zabezpečovali budovanie kapacít, a to aj prostredníctvom novej odbornej prípravy skolení o usmerneniach príručky k vízovému kódexu týkajúcej sa zjednodušenia vízového režimu pre obhajcov ľudských práv žiadajúcich o ochranu na území EÚ.

6. ZÁVER

Občianska spoločnosť je základným pilierom demokracie v celej EÚ aj mimo nej. Občianska spoločnosť prispieva k tvorbe politík, spolupracuje s národnou vládou a inštitúciami EÚ pri vykonávaní politík a poskytuje široké spektrum podpory a služieb vo všetkých sektoroch spoločnosti. Aktívna účasť občianskej spoločnosti na podpore priaznivého občianskeho priestoru, ktorý je chránený pred hrozbami a útokmi, pomáha presadzovať a chrániť hodnoty, na ktorých je EÚ založená.

Stratégia EÚ pre občiansku spoločnosť vytvára základy pre zintenzívnenie zapojenia, podpory a ochrany a pre posilnenie občianskej spoločnosti. Navrhujú sa v nej súbor súdržných a vzájomne sa posilňujúcich opatrení na účinné zlepšenie ochrany a podpory občianskej spoločnosti a na umožnenie účinnej a zmysluplnej spolupráce s rozhodovacími orgánmi na úrovni EÚ aj na vnútroštátnej úrovni, ako aj v rámci vonkajšej činnosti EÚ.

Vykonávanie tejto stratégie si vyžaduje úsilie na všetkých úrovniach. Prispieť musia všetci: inštitúcie, orgány a agentúry EÚ, ako aj členské štáty a krajiny zapojené do procesu rozširovania. V stratégii sa občiansky priestor v členských štátoch a krajinách zapojených do procesu rozširovania považuje za kontinuálny a spoločný demokratický priestor a konštatuje sa, že dynamická občianska spoločnosť v priaznivom občianskom priestore má zásadný vplyv na dosiahnutie pokroku na ceste k pristúpeniu. Na celosvetovej úrovni bude EÚ pokračovať v spolupráci so svojimi partnerskými krajinami a medzinárodnými organizáciami s cieľom vytvoriť priaznivé prostredie pre občiansku spoločnosť a posilniť zapojenie, ochranu a podporu organizácií občianskej spoločnosti na celom svete.

Komisia bude pravidelne zvolávať diskusie s členskými štátmi, občianskou spoločnosťou, Európskym hospodárskym a sociálnym výborom, Agentúrou EÚ pre základné práva, medzinárodnými organizáciami a inými príslušnými aktérmi s cieľom podporiť vykonávanie navrhovaných opatrení a zhodnotiť pokrok.

Komisia vyzýva Európsky parlament a Radu, ako aj Európsky hospodársky a sociálny výbor a Výbor regiónov, aby podporili vykonávanie tejto stratégie. Podpora organizácií občianskej spoločnosti musí zostať silná aj v nasledujúcom VFR, pričom sa bude vynakladať úsilie na zjednodušenie procesov financovania, zníženie administratívnej záťaže a zlepšenie prístupu prostredníctvom používateľsky ústretových digitálnych nástrojov.